

16. maj 2015

EM 2015/138

I medfør af § 33 i forretningsordenen for Inatsisartut, skal jeg hermed fremlægge følgende forslag til beslutning for Inatsisartut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Naalakkersuisut pålægges senest ved udgangen af 2016 at etablere en Grundlovsforberedende kommission, som har til opgave at udarbejde et forslag til Grundlov for Grønland til forelæggelse for Inatsisartut.

(Medlem af Inatsisartut, Jens Immanuelson, Siumut)

Begrundelse

I henhold til Selvstyreloven kan vi til enhver tid selv arbejde for, at vi bliver en stat.

Grønland overgik til Selvstyre efter 30 år med Hjemmestyre. Den største indikator for befolkningens ønske om at opnå selvstændighed er, at befolkningen udviste en stor vilje til Selvstyre igennem deres afstemning.

Nu er der gået 6 år, siden Selvstyret blev indført, og jeg mener ikke, at det er for tidligt at igangsætte et Grundlovsforberedende arbejde. Derfor foreslår jeg, at Naalakkersuisut pålægges at etablere en Grundlovsforberedende kommission.

Jeg mener, at den kommende Grundlov skal sikre de grundlæggende borgerlige, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder. Ligesom Grundloven skal fastslå den enkelte borgers ansvar over for fællesskabet, såvel som over for vores omgivende natur for vore kommende generationer.

Med udgangspunkt i ovenstående ytringer mener jeg, at igangsætningen af arbejdet vil danne grundlaget for styrkelse af demokratiet og dermed befolkningens medindflydelse og deltagelse.

Da Finansloven for 2015 blev drøftet, afgav Siumut en klar indledende udtalelse om, at tiden nu er moden til at tage vores rettigheder i forhold til Rigsfællesskabet op, ikke mindst i forhold til udenrigspolitikken, som vi bør have meget mere indflydelse på i dag.

I forlængelse heraf fremlægger jeg hermed dette beslutningsforslag idet, at hvis vores land skal have sin egen grundlov, er det vigtigt, at få en tilbunds gående afdækning af de muligheder der foreligger, samtidig med, at jeg mener, at vi ikke kan vente på, at næste skridt kommer af sig selv; vi skal videre, hvilket kræver, at vi så tidligt som muligt begynder, at arbejde med sagen.

Den kendsgerning, at vi er bundet på hænder og fødder til Danmark i samtlige økonomiske anliggender og forhold, gør det svært at rette op på skuden og bremser os ligefrem i, at finde en mere rationel og hensigtsmæssig drift af landet, hvilket i dag betyder, at vores drift er uforholdsmæssigt omkostningsfuld. I vores daglige drift tager vi udgangspunkt i to sprog, hvilket er driftsmæssigt meget dyrt, hvilket lige såvel har afstedkommet, at en masse danskere er ansat på ledende poster, med den konsekvens til følge, at de højt uddannede grønlandere ikke bliver ansat. Dette kan under ingen omstændigheder godkendes af det grønlandske samfund.

Set med udenlandske øjne, kan man på mange måder ikke komme udenom Kalaallit Nunaat, der efterhånden har en utrolig vigtig rolle og placering, ikke mindst i det Arktiske, ligesom de afledte konsekvenser af klimaforandringerne betyder, at vi ikke kan komme udenom vores centrale placering i relation til afsmeltning af polhavet, der betyder omlægning af skibsruter til nye polare ruter; ikke mindst er vi sikkerhedspolitisk utrolig centralt placeret i forhold til andre lande og såfremt vort land skal have mest mulig gavn heraf, så skal vi kunne foretage vore egne forhandlinger og indgå vore egne aftaler.

I min optik, er alle nødvendige parametre på plads i spørgsmålet om at skulle have vores egen grundlov; vore grundlæggende værdier er vidt forskellige fra danskernes, ikke mindst hører vi grønlandere som et folk til her i dette land, hvor vi en dag skal stedes til hvile, hvorfor vores fortid som Inuit mennesker, vort sprog, betyder, at det bør være en selvfølge, at vores service og dagligdag skal indrettes herefter, ikke mindst har vort sprog – det grønlandske sprog – en uvurderlig værdi for os som et folk, hvilket vi derfor kerer os om.

Da Menneskene (Inuit) havde rejst rundt omkring på jorden i mange mange år, fandt de omsider deres land – Menneskenes Land – Inuit Nunaat. Der har været utallige tab, og vi er blevet blandet op med andre mennesker, mens vi har levet i Vort Land, hvor vi har udviklet os på de betingelser, der til enhver tid har været. Da Menneskene – som i dag kalder sig Kalaallit, Inuit- bosatte sig her i landet, var det arktiske klima på kanten af eksistensmuligheden, og dog uddøde vi ikke; vi tilpassede os i stedet til de barske klimatiske naturforhold. I de kæmpe ishavs områder og kæmpe landområder, som vi nu kom til at beherske, forstod vi at udnytte de naturlige ressourcer fra generation til generation, ja helt frem til i dag har generationerne kunnet overleve, og vi står stadig op, hvilket er til trods for et liv på kanten af det muliges kunst. Uden nogensinde at tabe modet spredte vore forfædre sig udover det kæmpe land – ud på mindre bopladser, hvor tilpasning var nøgleordet. Dette er vor grundlæggende historie, dette er vort liv.

Nordboerne kom på et tidspunkt til landet og kaldte vort land for Grønland. Der skete ikke nogen egentlig kolonisering af landet dengang, idet de efter kortere tids ophold heroppe formodes omkomne, hvilket jeg dog her ikke vil nærmere ind på.

Vort land blev i 1772 tyvstjålet og blev koloniseret, hvorefter landets oprindelige befolkning blev groft udnyttet ved, at deres fangstbytte og skind blev dårligt betalt og solgt videre i dyre domme, hvilket staten Danmark har tjent rigtig mange penge på, ja man kan ligefrem stille spørgsmålstejn

ved, hvor meget af det Danmark, du i dag ser, reelt er betalt af det udbytte, der blev høstet her i kolonitiden? I masser af på hinanden følgende år har Europa udnyttet vore levende ressourcer, ikke mindst hvalerne, hvor der blev drevet rovfangst. Alle de fisk der blev hevet op fra vort hav, ja alle disse levende ressourcer, som vi i dag nærmest bliver tvunget til ikke at måtte fange, grundet de tidligere udbytteres nuværende krav om begrænsninger. Man kan ikke lade være at tænke over den rovfangst på levende ressourcer, der har været fra Europæisk og dansk side i flere hundrede år. Havde denne voldsomme rovdrift på fisk og havpattedyr ikke fundet sted, hvor store mængder af levende ressourcer ville vi da i dag ikke have? Danmark har ligeledes fjernet enorme mængder råstoffer fra vores undergrund med fortjenester, der ikke bliver nævnt nogen steder, for eksempel har kryolitvinding været foretaget i Ivittuut, hvoraf det aluminium, der blev produceret af kryolitten, blandt andet blev brugt til flyvemaskiner under anden verdenskrig. I Sydgrønland udnyttede man kobber. Der har været udnyttet kul ved flere kulbrud, ligesom marmor fra Marmorilik også har været brudt i store mængder.

Jeg spørger indimellem mig selv, hvor mange skammelige ting der mon er foregået i kolonitiden, som vi ikke kender noget til, idet vi i disse år oplever, at man indimellem har forsøgt at springe over, hvor gærdet er lavest og forsøgt at skjule de passerede ting, og dog bliver sandheden alligevel gravet frem, og vi ser i hvor høj grad, vort land reelt set har været udnyttet af kolonimagten.

Bare for at tage et enkelt eksempel på nogle af disse ting, kan nævnes de fly, der har haft atombomber om bord, mens de overfløj vort land, ligesom vi har kunnet benyttes som mellemlanding for fangetransporter. Udlejningen af vort land til amerikanske militærbaser og radarstationer har ikke kommet landets oprindelige befolkning til gode på nogen måde, hvorimod vi ufrivilligt har foræret alt det, vort land indtjente – rub og stub – til danskerne, hvilket ikke under nogen omstændigheder kan godkendes. I Pituffik opholdt de ”Høje Herrer” sig - som de blev kaldt – opholdt sig deroppe helt gratis uden at skulle betale for deres husleje, men hvor grønlænderne var forvist til at benytte sig af bagindgangen, hvilket set i bakspejlet under ingen omstændigheder kan tolereres. At høre om kolonialismen, som den reelt set var og fungerede, virker i dag som et mareridt, men desværre var det ikke en drøm, men den barskeste virkelighed.

I 1953 blev vi efter sigende ligestillede, og vi kan med rette spørge, om Kalaallit var med til at tage den beslutning? Jeg kender kun en, men alle andre blev på intet tidspunkt spurgt – ok, da vi nu var ligestillede for loven, så skulle vi oven i købet også blive danske, men denne del af historien blev ikke pænere af den grund, for inden længe begyndte man at sende vore børn afsted uden at fortælle, hvorhen de skulle, og uden at de fik at vide, hvad de skulle. Der var lønforskelle mellem danskere og grønlændere, som endda den dag i dag stadig kan forekomme, men heldigvis var der enkelte politikere, der var vågne overfor, hvad der reelt set skete, og som kunne rejse sig op og forsvare den oprindelige befolkning, hvoraf vi kan nævne en person, Elisabeth Johansen (Elisipanguaq), som helt klart tog afstand fra den forskelsbehandling, der fandt sted, og som konkret arbejdede på at skabe ligestilling, ligesom der er andre fra det gamle Landsråd, vi i dag er taknemmelige overfor, idet de har udvist mandsmod i deres kamp for et bedre samfund.

Ønsket om at skabe et reelt demokrati uden brug af våben bliver mere og mere udtalt, ligesom der er mennesker, der arbejder for, at vort lands oprindelige befolkning kan få menneskerettighederne gennemført.

Da de unge langt om længe fik nok og begyndte at vågne op i starten af 1970`erne, er det lige før man kan sammenligne det med vores fortælling om Kaassassuk, der måtte have hjælp til at komme af med sine barndomsnykker ved, at blive svunget rundt i luften og heldigvis vandt de demokratiske grundprincipper støt og roligt frem for hver dag, der gik, indtil den dag, hvor magten kunne overtages af de grønlandere, der boede spredt vidt og omkring i det store land, men som i denne sag stod sammen om det fælles og ultimative krav om at blive herrer i eget hus. Det lykkedes i 1979, hvor Hjemmestyret indførtes, og snart skulle vi opleve nogle år med Hjemmestyret, hvor vi på det politiske plan udviklede os med stormskridt, mens vi på grundlag af konkrete forhandlinger overtog det ene område efter det andet, og dette skal der ikke herske tvivl om: efter indførelsen af Hjemmestyret, er der opnået virkelig mange ting. De mange år med Hjemmestyret åbnede nye døre således, at vi kunne tage de nødvendige skridt og komme videre, hvorfor Selvstyret blev indført i 2009, og selvom der endnu ikke er gået mange år siden, er det allerede nu nødvendigt at forberede sig på næste skridt. Mens vi således endnu oplevede et Danmark, der stadig ikke havde den pæneste opførsel overfor os, måtte vi pludselig sande, at dette var hverdagskost, hvilket kan ses blot ved at kaste et blik på Pituffik sagen, hvor de grønlandske folketingsmedlemmer måtte opleve at være nummer sjok i forbindelse med at blive orienteret omkring Pituffik sagen – de danske folketingsmedlemmer fik besked, før vore egne folketingsmedlemmer, til trods for, at vi skulle forestille at være ligestillede i henhold til grundloven, hvilket jeg ikke kan forlige mig med, idet det er forkasteligt og utrygt. Derfor er det på høje tide, at vi starter arbejdet op med vores egen stat og vores egen grundlov ved at nedsætte en kommission.

Man kan stille sig selv det spørgsmål, hvorfor vi absolut skal gå i gang her og nu, men jeg mener, at vi allerede nærmer os den næste fase, og at de mange muligheder, som der åbnes op for, er så synlige for os, at vi ikke behøver at spille tiden. Der er folk, der spørger, hvorfor det er så vigtigt at have så travlt med at forsætte fra det Selvstyre, vi netop har opnået, men der er stadig særdeles vigtige sagsområder, der bør overtages, og som vi selv bør have hånd i hanke med, hvorfor det samtidig er på høje tide, at vi bliver selvhjulpne i økonomiske spørgsmål og viser, at vi ikke længere har brug for andre til at handle på vores vegne i udenrigspolitiske spørgsmål, og at vi bør kunne indgå vores egne aftaler.

Vi er som et skib, der allerede har fået landkending og tydeligt ser de store ansvarsområder, som vi i dag lader andre om at sørge for på vores vegne, samtidig med, at vi ser masser af økonomiske indtjeningsmuligheder foran os, som dog forsøges holdt hemmelige for os, hvilket sker til trods for, at vi lovmæssigt lever i et ligestillet samfund og rigsfællesskab, som den danske stat udadtil udmærker sig ved, at bryste sig af, og midt på broen i transitionen til det nye forjættede land, står vi stadig nøgne og fortabte, ganske små og forsagte og finder os i alt, hvad vi udsættes for på vor vej.

Jeg har selv efter moden overvejelse besluttet at foreslå, at der bør nedsættes en kommission, der forbereder vores stat og den nye grundlov, for at få lys på vejen og dermed kunne se, hvor de første spæde skridt skal tages, og ikke mindst, at få belyst hvilke hindringer, der kan være på vejen mod vort mål, hvordan man kan komme over disse, og hvad vi eventuelt mangler for at komme over dem, samt ikke mindst at få set på, hvordan FN's traktater og aftaler kan være medvirkende til at bane vejen for os.

Ligesom jeg kort skitserede det i myten om Kaassassuk, der måtte smide sine barndomsnykker ud for at blive voksen og stærk, lige såvel må vi benytte os af vores rettigheder og komme videre. Der skal ingen hævnogter til, vi skal blot tage kulturen og vores historie i vores hånd og stille og roligt se på og vurdere, hvordan vores stat, kan grundfæstes, blandt andet ved, at vi får vores egen grundlov, for tiden er nu inde og som en af vore digtere også har sagt i et af sine berømte digte: "Livet går videre om vi vil det eller ej, og for den der ikke vil med på vognen vil han miste kræfterne til sidst"¹.

Når vi springer fra isflage til isflage, må vi ikke stå stille for længe, idet vi kan risikere, at isflagen når at smelte, og vi falder i vandet, hvilket er aktuelt i disse klimaforandrings tider, hvor det bliver varmere og varmere dag for dag, ligesom klimaforandringerne også bringer os nye muligheder, som vil åbne nye døre for os, således at vi kan komme videre.

Afledte økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige:

Omkostningerne for kommissionen efterfølgende, afhænger selvfølgelig af den valgte arbejdsform, herunder inddragelse af befolkningen gennem borgermøder, TV-indslag etc. Det vil også kunne have betydning, om kommissionen skal have sit eget sekretariat, eller om det skal sekretariatsbetjenes af f.eks. Formandens Departement. Udgifterne til den første (rent grønlandske) selvstyrekommission beløb sig i sin tid til ca. 16,3 mio. kr., fordelt over 4 år. Alt andet lige må det nok forventes, at udgifterne til en grundlovsforberedende kommission vil ligge på omtrent samme niveau.

Økonomiske og administrative konsekvenser for de private næringsdrivende:

Der er ingen.

Konsekvenser for borgerne:

Der er ingen.

¹ "Silarput unigani ingerlagami malersorlugu piniannigitsuni nukillaarutaalerumaarpoq".